

Oslo borde lyckas

Enligt allmän uppfattning är det små utsikter att nå resultat vid Oslomötet. Och dock tyder alla uppgifter om hittillsvarande förhandlingar på att parterna är angelägna om ett positivt beslut, och det synes troligt att de vid varje möte kommit varandra närmare. Alla demokrater i Skandinavien måste därför känna oro för att ett totalt misslyckande i grunden blir beroende av omständigheter som visserligen är naturliga och förståeliga, men som inte borde spela in i en livsfråga som denna: ett slags irritation över redan gjorda eftergifter, benägenhet att göra det egna budets antagande till en prestigesak, en av trötthet född önskan att komma till ett slut med arbetet. Vi måste hoppas att de förhandlande politikerna hämtar kraft och tålamod ur den förvisningen att ett positivt avgörande skulle vara en stor gärning i Skandinavien

och fredens intresse och att de tre folk de företräder önskar ett sådant avgörande. Oslomötet borde kunna lyckas trots allt, ty följderna av dess misslyckande bleve fruktansvärda.

I Sverige finns en tendens att påstå att Norge obetingat önskar anslutning till Atlantpakten med de ovillkorliga alliansförpliktelser denna efter all sannolikhet kommer att innehålla. Denna uppfattning får stöd av vissheten att Norge, om de skandinaviska förhandlingarna spricker, kommer att gå med i Atlantavtalet. Icke desto mindre är den helt oriktig. Det har från norskt håll klargjorts att man under vissa betingelser hellre vill ha en skandinavisk överenskommelse än ett separat norskt avtal väster ut. Dessa betingelser går ut på ett klargörande av att ett skandinaviskt försvarsförbund i realiteten är västorienterat. Förbundet må kallas fristående eller alliansfritt — på något sätt måste fastställas att det hör samman med Västern, och närmast skall denna samhörighet framhåvas genom direkta uttalanden om militär samverkan.

Den svenska ståndpunkten har närmat sig den norska. Man är beredd till en hänvändelse väster ut i den grundläggande

frågan om import av militär materiel. Man är också efter allt att döma beredd att motta en amerikansk garanti — att avvisa en amerikansk garanti — förklaring vore en uppenbar orimlighet då man ber om amerikanska vapen. Även enligt den svenska linjen skulle Skandinavien västorientering vara klar — vem vågar nu tala om ovillkorlig och allsidig neutralitet? — ehuru den icke skulle klarläggas så tydligt som Norge önskar.

Skillnaderna mellan dessa linjer borde inte vara oöverkomliga. Man är ense om att Skandinavien icke under några förhållanden kan gå i krig på rysk sida, och redan därmed är neutraliteten uppgiven, man är ense om att begära materiel från Västern och att på detta sätt markera med vilka stater samverkan är möjlig, man vet att Ryssland i ett försvarsförbund ser en klar anslutning väster ut. Å andra sidan råder relativt fullständig enighet om att sådana ovillkorliga biståndsförpliktelser som Atlantavtalet kan väntas innebära helst inte bör gälla de skandinaviska länderna. Skall det då inte vara möjligt att uppnå enighet? Skall förhandlingarna misslyckas på grund av tvister som ter sig oändligt obetydliga i jämförelse med det som enar, med de syften alla vill vinna?

Mot de begränsade meningsbrytningar det gäller att övervinna står de ödesdigra konsekvenserna av ett misslyckande. Norge skulle sluta sig till Atlantpakten och därmed ikläda sig förpliktelser mera tynande än de med ett skandinaviskt försvarsförbund för enade. Vare sig Danmark skulle gå samma väg eller inte, står det klart att Sveriges utsikter bleve starkt försämrade inte bara i förhållande till den situation som försvarsförbundet skulle medföra, utan också i jämförelse med det nuvarande läget. Just genom att en del av Skandinavien helt sluter sig till Västern blir den andra delens isolering mera påtaglig och kännbar. De utsikter att stå utanför ett eventuellt världskrig som många skattat högt blir samtidigt genom Norges ställningstagande reducerade till ett minimum; i samma mån minskas möjligheten av att Rysslands politik gentemot Finland skulle påverkas av det svenska handlandet. Vi kommer vad nackdelarna beträffar i samma läge som vid en anslutning till Atlantpakten, men vi vinner icke de fördelar detta

avtal erbjuder. Till detta kommer att motsättningar inom Skandinavien blir ofrånkomliga, motsättningar större än de som förelegat om inga förbundsförhandlingar ägt rum. Försöket att nå en fastare gemenskap kommer om det misslyckas att inleda ett skede av tvister, ömsesidiga beskyllningar och kyla — hur goda företsatserna på båda hållen nu än må vara.

Ägde vi samma traditioner som de anglosachsiska länderna, skulle i dessa dagar folkmöten runt Skandinavien egga politikerna till samförstånd, och hundratusentals människor skulle i kyrkor och församlingshus be för det stora värvets framgång. Statsledningarna bör — trots de nordiska folkens invanda tystnad — vara på det klara med att ett positivt beslut skulle betraktas som en handling med inre och yttre avspänning som följer, medan ett misslyckande vore till glädje blott för demokratiens fiender. Det är länge sedan en grupp politiska ledare under några dagar av överläggning hade så mycket att vinna — och så mycket att förlora.